

Ekspertimi

Në procedurën e ndriçimit dhe të vërtetimit të fakteve relevante të një çështje penale shpeshëherë gjykatës i nevojiten njohuritë nga shkenca natyrore ose teknike, njohuritë të cilat gjyqtari si jurist nuk i disponon. Prandaj për vërtetimin e tyre me vendimin e gjykatës ,angazhohen personat te cilët në bazë të kualifikimit profesional dhe shkathtësisë së fituar në profesion, personat e tillë i ndihmojnë gjykatës në vërtetimin e fakteve kontestuese dhe quhen ekspertë, eksperti pra është person profesional i cili është i thirrur që në procedurë penale të jep konstatimin dhe mendimin për faktet kontestues konkrete. Ekspertimi përbëhet prej dy pjesësh prej konstatimit dhe mendimit. Konstatimi ka të bëjë me përcëptimin e fakteve në bazë të vëzhgimit të drejtpërdrejt të tyre ndërsa mendimi përfshin konkludimet e ekspertit.

Caktimi i ekspertimit

Ekspertimin e urdhëron gjykata me shkrim në bazë të prokurorit, të mbrojtësit ose sipas detyrës zyrtare. Për ekspertim caktohet një ekspert ose më tepër nëse ekspertimi është i ndërlikuar. Ekzistojnë ekspertë të gjykatës dhe ekspertë që i cakton gjykata sipas nevojës.

Përfshirja e ekspertit

Ekziston kur personi- eksperti së bashku me të pandehurin ose me të dëmtuarin janë të punësuar te i njëjti punëdhënës dhe për personat e punësuar nga i dëmtuari ose i pandehuri. Përndryshe për ekspert, sipas rregullit nuk angazhohet personi i cili ka dëshmuar si dëshmitar, personi i cili është bashkëshort martesor dhe jashtëmartesor etj.

Procedura e ekspertimit

Pasi që organi vërteton se janë plotësuar kushtet për zbatimin e ekspertimit gjykata e cakton ekspertin duke ia treguar të drejtat dhe detyrat e tij, në këtë drejtim thirret eksperti dhe njoftohet të shqyrtoj me kujdes dhe të analizoj në mënyrë profesionale ekspertimin që ia ka besuar gjykata. Ai paralajmërohet se dhënia e deklaramit të rremë paraqet vepër penale. Përndryshe ekspertimi zhvillohet nën drejtimin e organit para të cilit zhvillohet procedura. Kryetari i trupit gjykues para pyetjes së ekspertit mund të kërkoj nga ai që të betohet, para shqyrtimit gjyqësor eksperti mund të betohet vetëm para gjykatës, arsye për të cilën është bërë betimi shënohet në procesverbal, konstatimi dhe mendimi i ekspertit shënohen menjëherë në procesverbal.

Llojet e ekspertimit

Ekspertime të tilla janë: ekspertimi medicionalo gjyqësor përfshinë autopsinë dhe ekzaminimin e lëndimeve trupore dhe ekzaminimin fizik, ekspertimi toksikologjik, ekspertimi psikiatrik, ekzaminimi molekular dhe gjenetike dhe analiza e ADN-së dhe kontrolli financiar

Ekspertimi medicionalo gjyqësore

Ky ekspertim ka të bëjë me vërtetimin e shkakut të vdekjes, karakterit dhe peshës së lëndimit trupor dhe me pasojat e lëndimit si dhe hulumtimet tjera. Shikimi dhe autopsia e kufomës bëhet kur ndodh ndonjë vdekje dhe bëhet ekzaminimi për tu verifikuar vdekja, a është bërë vdekje e rëndomtë apo është bërë vdekje e shkaktuar nga vepra penale. Kontrolli fizik mjekësor kryhet nga mjeku ose nga infermieri i kualifikur me rregullat e mjekësisë, kontrolli i të pandehurit bëhet edhe pa pëlqimin e tij kur është e nevojshme që të vërtetohen faktet e rëndësishme për procedurë penale.

Ekspertimi toksikologjik

Kur dyshohet për helmim gjykata urdhëron që materiet e ndryshme që gjenden në kufome apo afër kufomës të dërgohen në institutin për hulumtime toksikologjike për ekspertizë. Në bazë të analizës nga ana e ekspertit, eksperti e jap mendimin

Ekspertimi psikiatrik

Në momentin apo kohën kur personi i caktuar ka kryer veprë penale i pandehuri ka qenë në gjendje të paaftësisë mendore ose të aftësisë së zvogëlura mendore, i pandehuri është i paaftë për të përballur gjykimin. Mendimi i ekspertit psikiatrik duhet domosdo të sigurohet para se gjykata të merr aktvendim për aftësinë e të pandehurit për t'iu nënshtruar gjykimin si dhe për të vendosur sipas propozimit të prokurorit publik.

Kontrolli financiar

Kur është e nevojshme që të ndërmerret ekspertimi financiar i librave afariste, gjykata e udhëzon ekspertin për qëllimin e kontrollit financiar si dhe për faktet dhe rrethanat që duhet të vërtetohen. Mirëpo për realizimin me sukses të këtij lloji të ekspertimit, shpeshëherë paraqitet nevoja që më parë të rregullohet kontabiliteti i ndërmarrjes ose i personit tjetër juridik tek i cili bëhet kontrolli financiar. Aktvendimin për rregullimin e kontabilitetit e merrë gjykata në bazë të raportit me shkrim nga eksperti i caktuar për të kontrolluar librat afarist.

KPPK

Neni 136

Ekspertimi

1. Për përdorimin e ekspertizës nga prokurori i shtetit:

1.1. duhet të jetë në pyetje fajësia ose pafajësia e të pandehurit ose shkalla e dëmit të shkaktuar me vepër penale;

1.2. përgjigja në pyetjen nga nën-paragrafi 1.1. të këtij paragrafi mund të jepet vetëm nga ekspertiza e specializuar ose teknike;

1.3. eksperti duhet të ketë përvojë ose trajnim të specializuar që është relevant dhe aktual;

1.4. eksperti duhet të ketë analizuar provat e siguruar në mënyrë të ligjshme;

1.5. gjatë ekspertizës, eksperti duhet të ketë përdorur praktika përgjithësisht të pranuar në fushën e tij ose të ketë bazë shkencore apo teknike; dhe

1.6. eksperti duhet të hartojë raport, në të cilin përmbledhen metodat e përdorura të analizës dhe përfundimet;

2. Eksperti nuk mund të shpreh mendimin e tij lidhur me fajësinë ose pafajësinë e të pandehurit.

3. I pandehuri ose mbrojtësi i tij mund t'i kërkojnë prokurorit të shtetit që të merr deklaratë nga eksperti.

4. Viktima ose mbrojtësi i viktimave mund të kërkojë nga prokurori i shtetit që të merr deklaratë nga eksperti.

Neni 137

Vendimi për angazhimin e ekspertit

1. Para angazhimit të ekspertit, prokurori i shtetit nxjerr vendim në të cilin:

1.1. i paraqet ekspertit pyetje specifike në të shkruar apo një sërë pyetjesh që janë të rëndësishme për fajësinë ose pafajësinë e të pandehurit ose shkallën e dëmit të shkaktuar me vepër penale;

1.2. e përcakton emrin e ekspertit dhe paraqet bazën për ekspertimin e specializuar të ekspertit, përfshirë shkollimin e tij, përvojën dhe shërbimin e mëparshëm si ekspert i gjykatës; dhe

1.3. i siguron ekspertit qasje në provat e duhura për ekspertimin e specializuar apo teknike.

2. I pandehuri, mbrojtësi, viktima ose mbrojtësi i viktimave mund të kundërshtojë përzgjedhjen e ekspertit bazuar në kualifikimet e tij apo konfliktin potencial të interesit duke paraqitur

kundërshtim tek gjyqtari i procedurës paraprake. Gjyqtari i procedurës paraprake merr aktvendim mbi përzgjedhjen e ekspertit brenda dhjetë (10) ditëve prej momentit të caktimit të ekspertit.

3. Nëse ndonjë lloj i caktuar i ekspertizës i përgjigjet fushës së ndonjë institucioni profesional apo ekspertimi mund të bëhet brenda një organi publik të caktuar, kjo detyrë, posaçërisht nëse është detyrë e ndërlikuar, si rregull i besohet institucionit të tillë profesional apo organit publik. Institucioni profesional apo organi publik cakton një apo disa ekspertë për të kryer ekspertimin.

4. Po qe se është e mundur dhe nëse nuk krijohet konflikt interesi, ekspertët caktohen nga institucionet profesionale ose organet publike të cilat ofrojnë ekspertët e tyre kur një gjë e tillë kërkohet nga to.

5. Nëse eksperti në fjalë është i punësuar nga Qeveria e Kosovës në cilësinë e ekspertit të mjekësisë ligjore ose ekzaminuesit mjeko-ligjor, ai zbaton ekspertimin e specializuar siç përcaktohet me ligj, me urdhër të gjykatës apo me urdhër të prokurorit të shtetit.

6. Nëse në institucionin profesional apo organet publike nuk ekziston ekspertiza përkatëse, eksperti me ekspertimin përkatës angazhohet dhe kompensohet nga fondet publike. Shpenzimet e ekspertit i shtohen shpenzimeve të procedurës.

7. Eksperti zbaton ekspertimin pa vonesë dhe i dërgon prokurorit të shtetit me shkrim raportin e ekspertizës në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi.

Neni 138

Raporti i ekspertit

1. Raporti i ekspertit përmban:

1.1. të dhënat mbi identitetin e ekspertit dhe të dhënat mbi hetimin;

1.2. pyetjet e rëndësishme që kanë të bëjnë me fajësinë ose pafajësinë e të pandehurit apo shkallën e dëmit të shkaktuar me vepër penale;

1.3. përvoja dhe trajnimet e specializuara të ekspertit, arsyet pse këto janë relevante dhe sa është aktuale ajo përvojë apo ato trajnime;

1.4. përshkrimi i provave që janë analizuar;

1.5. përshkrimi i ekspertizës, përfshirë fotografitë relevante, vizatimet, tabelat përmbledhëse, radioskopinë, imazhet, rezultatet laboratorike ose të dhënat tjera shkencore apo teknike që janë të rëndësishme.

1.6. shpjegimin se praktikat analitike janë kryesisht të pranuar në fushën e ekspertit ose kanë bazë shkencore apo teknike; dhe

1.7. përfundimin që paraqet mendimin e ekspertit lidhur me pyetjet në paragrafin 2. të këtij neni, ose që shpjegon përse nuk është arritur të jepen përgjigje në ato pyetje.

2. Eksperti nuk shpreh ne raport mendimin e tij lidhur me fajësinë apo pafajësinë e të pandehurit.

3. Raporti i ekspertit i cili nuk është në pajtim me këtë nen nuk është i pranueshëm.

4. Raporti i ekspertit i bashkëngjitet shkresave të lëndës.

5. Raporti i ekspertit i zbulohet të pandehurit apo mbrojtësit të tij dhe të dëmtuarit jo më pak se pesë (5) ditë para fillimit të seancës për deklaratë në procedurë paraprake nga eksperti, por jo më vonë se dhjetë (10) ditë pasi që prokurori i shtetit të ketë pranuar raportin e ekspertit.

Neni 139

Urdhrat e nevojshëm për shqyrtimin e provave nga eksperti

1. Autopsia bëhet nga ekzaminuesi i kualifikuar mjekësor në bazë të urdhrit të prokurorit të shtetit. Autopsia nuk mund t'i besohet mjekut i cili e ka mjekuar të vdekurin. Ministria e Drejtësisë nxjerr udhëzime dhe standarde lidhur me autopsinë.

2. Analizat toksikologjike laboratorike të mostrave të viktimës mund të urdhërohen nga prokurori i shtetit.

3. Nëse i pandehuri nuk jep pëlqimin me shkrim për të dhënë mostrën e gjakut, indin trupor, ADN-në apo të ngjashme, ose nuk jep pëlqimin me shkrim për t'iu nënshtruar ekzaminimit fizik të lëndimeve siç kërkohet në hetim, prokurori i shtetit kërkon nga gjyqtari i procedurës paraprake që të lëshojë urdhër për marrjen e mostrës që nevojitet apo për ekzaminimin në pajtim me nenin 144 të këtij Kodi.

4. Mostrat e marra në pajtim me urdhrin nga paragrafi 3. të këtij neni mund t'iu nënshtrohen ekzaminimit molekular dhe gjenetik, për aq sa masat e tilla janë të nevojshme për të përcaktuar origjinën ose për të vërtetuar nëse gjurmët e gjetura janë të të pandehurit ose të dëmtuarit. Ekzaminimi i tillë molekular apo gjenetik mund të zbatohet vetëm sipas urdhrit të gjyqtarit të procedurës paraprake.

5. Nëse të dhënat mjekësore ka gjasë të përmbajnë informata relevante për procedurën penale, prokurori i shtetit kërkon nga gjyqtari i procedurës paraprake që të lëshojë urdhër që të dhënat t'i jepen prokurorit të shtetit.

Neni 140

Deklarata e ekspertit në procedurë paraprake

1. Eksperti mund të thirret për të dëshmuar në seancës për marrjen e deklaratës në procedurë paraprake nëse:

1.1. mendimi i dhënë në raportin e ekspertit mbështet përfundimin mbi fajësinë e të pandehurit;

1.2. mendimi i dhënë në raportin e ekspertit mbështet përfundimin mbi pafajësinë e të pandehurit;

1.3. mendimi i dhënë në raportin e ekspertit mbështet përfundimin që identifikon të pandehurin, viktimën ose personin tjetër që është i rëndësishëm për hetimin; ose

1.4. mendimi i dhënë në raportin e ekspertit mbështet një përfundim që është i rëndësishëm për hetimin.

2. I pandehuri ose viktimja mund të pranojë përfundimet e raportit të ekspertit. Nëse të gjitha palët pranojnë përfundimet e raportit të ekspertit, një gjë e tillë shënohet në procesverbal dhe nuk merret deklaratë.

3. Deklarata e ekspertit në procedurë paraprake merret në pajtim me rregullat e cilëso deklaratë të dhënë në procedurë paraprake nga dëshmitari.

4. Eksperti merret në pyetje nga prokurori i shtetit, mbrojtësi, viktimja dhe mbrojtësi i viktimave.

5. Procesverbali, transkripti ose incizimi i deklaratës i bashkëngjitet shkresave të lëndës.

Neni 141

Angazhimi i ekspertit nga i pandehuri

1. I pandehuri mund të kërkojë nga prokurori i shtetit që të paraqes kërkesë për ekspertizë që është relevante për mbrojtjen e tij. Nëse prokurori i shtetit refuzon, i pandehuri mund të kundërshtojë këtë vendim tek gjyqtari i procedurës paraprake.

2. I pandehuri mund të merr dhe të paguajë vetë për ekspertizë. Eksperti duhet të veprojë në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi dhe prokurori i shtetit duhet të pranojë kopjen e raportit të ekspertit të mbrojtjes brenda katërmëdhjetë (14) ditëve nga përfundimi i saj.

Neni 142

Kundërthëniet në mes të ekspertëve

Në qoftë se të dhënat në konstatimin e ekspertëve ndryshojnë thelbësisht, ose kur konstatimet e tyre janë të paqarta, jo të plota apo në kontradiktë me vetveten ose me rrethanat e shqyrtuara, e në rast se këto të meta nuk mund të mënjanohen me marrjen e sërishme në pyetje të ekspertëve, mund të kërkohet mendimi i ekspertëve tjerë.

Neni 143

Analizat toksikologjike

1. Çdo ekzaminim apo analizë nga ky nen i nënshtrohet rregullave të ekspertizës dhe deklaratës së ekspertit nga nenet 136-142 të këtij Kodi.
2. Kur dyshohet për helmim, prokurori i shtetit urdhëron që materiet e dyshimta të gjetura në kufomë ose në ndonjë vend tjetër të dërgohen në institutin për hulumtime toksikologjike për ekspertim.
3. Me rastin e analizave të materieve të dyshimta, eksperti përqendrohet në veçanti në përcaktimin e llojit, sasisë dhe efektit të helmit të gjetur. Kur materiet e dyshimta janë gjetur në trup, atëherë sasia e helmit të përdorur duhet të përcaktohet kudo që të jetë e mundur.

Neni 144

Ekzaminimi i lëndimeve trupore dhe ekzaminimi fizik

1. Çdo ekzaminim ose analizë nga ky nen i nënshtrohet rregullave të ekspertizës dhe deklaratës së ekspertit nga nenet 136-142 të këtij Kodi.
2. Nëse lëndimet trupore relevante për procedurën penale kanë qenë të trajtuara nga një mjek, ai mjek mund të thirret për të dhënë deklaratë në procedurë paraprake bazuar në të dhënat e marra në rrjedhën normale të trajtimit mjekësor, të cilat do të merren me urdhër të gjykatës apo me pëlqim. Nëse policia ka marrë fotografi të lëndimeve, mjeku trajtues mund të merret në pyetje në bazë të atyre fotografive dhe të ofrojë mendime të bazuara në arsimimin dhe përvojën e tij. Mjeku ose mjekët mund të nxjerrin një raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi, por nuk janë të detyruar për ta bërë këtë.
3. Nëse lëndimet trupore apo gjendja fizike e personit nuk janë trajtuar apo të dhënat mjekësore nuk janë të plota, prokurori i shtetit mund të kërkojë nga gjyqtari i procedurës paraprake të urdhërojë të bëhet një ekzaminim fizik. Gjyqtari i procedurës paraprake mund të urdhërojë ekzaminimin fizik nëse ka arsye të bazuara për të besuar se ekzaminimi fizik do të rezultojë me prova të rëndësishme për procedurën penale. Personi që do të ekzaminohet mund të jep pëlqimin për ekzaminimin fizik pa urdhër të gjykatës. Institucioni profesional, mjeku ose mjekët do të nxjerrin një raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi.
4. Gjyqtari i procedurës paraprake mund të urdhërojë marrjen e mostrave të gjakut ose indeve apo mostra të tjera mjeko-ligjore ose mjekësore nga një i pandehur, vetëm nëse ka gjasa reale që i pandehuri ka kryer vepër penale dhe ka shkak të bazuar për të besuar se mostrat do të sigurojnë prova të veprës penale ose identitetin e kryerësit, apo ekzistojnë prova të tjera mjeko-ligjore që

mund të krahasohen me mostrat e urdhëruara që të merren. Integriteti personal i të pandehurit do të respektohet gjatë ekzekutimit të urdhrit nga ky paragraf. Institucioni profesional, mjeku ose mjekët do të nxjerrin një raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi.

5. Kur është e nevojshme mostra e flokut dhe e folikulës, pështymës, urinës, sekretit të hundës, pjesës sipërfaqësore të lëkurës duke përfshirë edhe zonën e ijëve, thonjtë e mostra të pjesës së poshtme të thoit si dhe mostra të tjera të ngjashme, të cilat nuk përbëjnë ndërhyrje trupore, ato mund të merren gjatë ekzaminimit fizik pa urdhër të veçantë të gjykatës.

6. Ekzaminimi fizik që ndërlikohet me ndërhyrjet trupore, siç është marrja e mostrave të gjakut gjatë ekzaminimit fizik, mund të bëhet vetëm me urdhër të gjykatës ose me pëlqimin e vullnetshëm të personit në fjalë.

7. Ekzaminimi fizik nga ky nen zbatohet nga mjeku, infermieri ose nga tekniku i kualifikuar në pajtim me rregullat e shkencës së mjekësisë, duke pasur respekt të plotë për dinjitetin e personit dhe konsideratën ndaj ndikimeve fizike dhe psikologjike në lëndimin e tij.

8. Dispozita e nenit 139, paragrafi 2. i këtij Kodi zbatohet përshtatshmërisht në rastet kur personi, përpos të pandehurit, refuzon që t'i shtrohet kontrollit të urdhëruar nga gjykata. Detyrimi mund të përdoret vetëm me urdhër të posaçëm të gjykatës.

9. Ministria e Drejtësisë mban të gjitha mostrat e marra si rezultat i urdhrave të gjykatës dhe pëlqimit vullnetar për një periudhë prej një viti pas marrjes së aktvendimit përfundimtar në procedurë penale, në të cilën kohë mostrat do të asgjësohen. Mostrat do të jenë në dispozicion dhe do të përdoren vetëm për ritestim të urdhëruar nga gjykata.

10. Ministria e Drejtësisë mban regjistër të të gjitha rezultateve mjeko-ligjore të marra në bazë të urdhrave të gjykatave apo me pëlqim vullnetar, vetëm kur personi i cili i shtrohet testimi mjeko-ligjor shpallet fajtor.

Neni 145

Analizat molekulare e gjenetike dhe analizat e ADN-së

1. Çdo ekzaminim ose analizë nga ky nen i nënshtrohet rregullave të ekspertizës dhe deklaratës së ekspertit nga nenet 136-142 të këtij Kodi.

2. Gjykata mund të urdhërojë që materiali i siguruar me masat nga neni 144 i këtij Kodi t'i nënshtrohet ekzaminimeve molekulare dhe gjenetike për aq sa masat e tilla janë të nevojshme për të përcaktuar prejardhjen ose për të vërtetuar nëse gjurmët e gjetura i përkasin të pandehurit apo të dëmtuarit.

3. Me qëllim të përcaktimit të identitetit në procedurë penale, indet qelizore mund të merren nga personi i pandehur për identifikimin e ADN-së në pajtim me nenin 144 të këtij Kodi.
4. Indi i marrur qelizor mund të përdoret vetëm për identifikimin e ADN-së, siç është paraparë në paragrafin 1. ose 2. të këtij neni; ai shkatërrohet pa vonesë kur më nuk është i nevojshëm për atë qëllim. Informacionet tjera, përveç atyre që kërkohen për të përcaktuar kodin e ADN-së, nuk përcaktohen gjatë ekzaminimit dhe janë të papranueshme.
5. Provat e gjetura, të siguruara apo të kapura në vendin e kryerjes së veprës penale apo që kanë lidhje me procedurën penale mund të ekzaminohen dhe mostrat mund t'i nënshtrohen ekzaminimit molekular dhe gjenetik sipas urdhrin të prokurorit të shtetit.
6. Rezultatet nga ekzaminimi molekular dhe gjenetik i mostrave të siguruara sipas paragrafit 5. të këtij neni të cilat nuk përputhen me të dyshuarin apo të pandehurin mund të ruhen nga Ministria e Drejtësisë deri në një kohë të tillë kur ato të përputhen me të dyshuarin apo të pandehurin dhe derisa ai i dyshuar apo i pandehur të lirohet apo të shpallet fajtor. Ministria e Drejtësisë lëshon rregullore mbi ruajtjen e rezultateve të ekzaminimit molekular dhe gjenetik sipas këtij paragrafi.

Neni 146

Analizat psikologjike

1. Çdo ekzaminim ose analizë nga ky nen i nënshtrohet rregullave të ekspertizës dhe deklaratës së ekspertit nga nenet 136-142 të këtij Kodi.
2. Nëse gjendja psikologjike që lidhet me procedurë penale ka qenë e vlerësuar ose trajtuar nga një psikolog apo mjek, ai psikolog apo mjek do të thirret nga prokurori i shtetit për të dhënë deklaratë në procedurë paraprake bazuar në të dhënat e marra në rrjedhën normale të trajtimit, të cilat do të merren në bazë të urdhrin të gjykatës apo me pëlqim. Psikologu apo mjeku mund të japë mendime bazuar në arsimimin dhe përvojën e tij. Psikologu apo mjeku mund të nxjerrë një raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi, por nuk është i detyruar për ta bërë këtë.
3. Personi i cili është vlerësuar mund të kundërshtojë thirrjen para gjyqtarit të procedurës paraprake nëse ka shqetësime të privatësisë që nuk tejkalojnë rëndësinë e procedurës penale.
4. Nëse gjendja relevante psikologjike e një personi nuk është trajtuar, prokurori i shtetit mund të kërkojë nga gjyqtari i procedurës paraprake të urdhërojë që të bëhet vlerësimi psikologjik. Gjyqtari i procedurës paraprake mund të urdhërojë vlerësimin psikologjik nëse ka shkak të bazuar për të besuar se vlerësimi psikologjik do të rezultojë me prova relevante për procedurën

penale. Personi që do të vlerësohet mund të jep pëlqimin për vlerësimin psikologjik pa urdhër të gjykatës. Institucioni profesional, psikologu apo mjeku do të nxjerrin një raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi.

5. Gjyqtari i procedurës paraprake mund të urdhërojë vlerësimin psikologjik të të pandehurit vetëm nëse ka gjasa reale që i pandehuri ka kryer veprë penale, ka shkak të bazuar për të besuar se gjendja psikologjike e të pandehurit është paaftësuar ose ka qenë e paaftësuar në kohën e kryerjes së veprës penale, dhe që paaftësimi i tillë psikik është i rëndësishëm për procedurën penale ose për të drejtën e të pandehurit për një gjykim të drejtë. Psikologu apo mjeku do të nxjerrin një raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi.

6. Ekzaminimi psikologjik bëhet nga psikologët ose mjekët profesionistë të trajnuar në psikologji apo psikiatri. Ekzaminimet kryhen në një mënyrë që respekton të drejtën e privatësisë.

Neni 147

Analiza kompjuterike

1. Çdo ekzaminim ose analizë nga ky nen i nënshtrohet rregullave të ekspertizës dhe deklaratës së ekspertit nga nenet 136-142 të këtij Kodi.

2. Për pajisjet kompjuterike, pajisjet elektronike të ruajtjes apo pajisje të ngjashme që janë marrë në mënyrë të ligjshme nëpërmjet një urdhri të gjykatës ose me pëlqim, prokurori i shtetit mund të autorizojë zyrtarin e policisë apo ekspertin për të shqyrtuar, analizuar dhe kërkuar për informata ose të dhëna që gjenden brenda pajisjeve kompjuterike, pajisjeve elektronike për ruajtje ose pajisjeve të ngjashëm.

3. Zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër duhet të ketë arsimim, trajnim ose përvojë në analizat dhe kërkimin kompjuterik.

4. Zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër nxjerrë raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi, që do të përfshijë të dhënat e mëposhtme:

4.1. zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër përshkruan pajisjet kompjuterike, pajisjet për ruajtjen e të dhënave, ose dosjet e veçanta kompjuterike të ekzaminuara, përfshirë edhe ndonjë emër identifikimi, numra ose etiketa të provave.

4.2. zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër përshkruan se ku dhe si janë marrë nga policia pajisjet kompjuterike, pajisjet për ruajtje të dhënave ose dosjet e veçanta kompjuterike.

4.3. zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër përshkruan radhën e mbikëqyrjes së pajisjeve kompjuterike, pajisjeve për ruajtjen e të dhënave ose dosjeve të veçanta kompjuterike.

4.4. zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër përshkruan informacionin specifik faktik për të cilin ka qenë i autorizuar për të kërkuar në pajisje kompjuterike, pajisje për ruajtje të të dhënave ose dosje të veçanta kompjuterike.

4.5. zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër përshkruan hapat e ndërmarrë në përputhje me praktikat më aktuale në fushën e forenzikës kompjuterike për të realizuar kërkimin në mënyrë të saktë dhe të besueshme, përfshirë por pa u kufizuar në hapat e ndërmarrë për të mbrojtur kundër humbjes së dosjeve, deshifrimin të dosjeve, rikthimit të dosjeve të fshira apo marrjen e të dhënave nga dosjet kompjuterike ose emailat.

4.6. zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër përshkruan rezultatet e kërkimit dhe i bashkëngjet kopjen elektronike të dosjeve kompjuterike që janë të rëndësishme për kërkimet.

Neni 148

Analiza financiare

1. Çdo ekzaminim ose analizë nga ky nen i nënshtrohet rregullave të ekspertizës dhe deklaratës së ekspertit nga nenet 136-142 të këtij Kodi.

2. Për të dhënat financiare që janë marrë në mënyrë të ligjshme nëpërmjet urdhrin të gjykatës ose me pëlqim, prokurori i shtetit mund të autorizojë zyrtarin e policisë ose ekspertin për të shqyrtuar, analizuar dhe përmbledhur të dhënat financiare. Prokurori i shtetit specifikon nëse zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër do të përcaktojë:

2.1. nëse mjetet financiare janë dobi pasurore nga veprat e supozuara penale ose janë përdorur në kryerjen e veprave të supozuara penale;

2.2. lëvizja e mjeteve financiare që mund të jenë dobi pasurore nga veprat e supozuara penale ose mund të kenë qenë përdorur në kryerjen e veprave të supozuara penale;

2.3. nëse mjetet financiare mungojnë për shkak të veprave të supozuara penale dhe, nëse është e mundur, mjetet dhe metodat e përdorura;

2.4. dëmi material i shkaktuar nga veprat e supozuara penale;

2.5. përfitimi material nga veprat e supozuara penale;

2.6. shuma e tatimeve apo tarifave doganore që mund ti ketë detyrim i pandehuri; ose

2.7. çdo çështje tjetër relevante për procedurën penale.

3. Zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër duhet të ketë arsimim, trajnim ose përvojë në analiza financiare apo në kontabilitet.

4. Zyrtari i autorizuar i policisë ose eksperti tjetër nxjerrë raport ekspertimi me gjetjet e tyre në pajtim me nenin 138 të këtij Kodi.

5. Nëse kërkohet kontroll auditimi i të dhënave financiare për shkak të shkallës së madhe të veprave penale financiare, llojit të madh apo të ndërlikuar të të dhënave financiare ose nëse të dhënat financiare duhet të rindërtohen ose të rregullohen, prokurori i shtetit kërkon nga gjykata që të autorizojë auditivin me ç'rast:

5.1. urdhri i gjykatës udhëzon ekspertin për qëllimin dhe fushëveprimin e auditimit dhe faktet e rrethanat të cilat duhet të konstatohen. Shpenzimet për këtë mbulohen nga ndërmarrja afariste ose personi juridik.

5.2. aktvendimin për rregullimin e kontabilitetit e merr gjykata në bazë të raportit me shkrim nga eksperti i caktuar për të kontrolluar librat afariste. Në aktvendim po ashtu saktësohet shuma që ndërmarrja afariste apo personi tjetër juridik detyrohet t'ia deponojë gjykatës si paradhënie për shpenzimet rreth rregullimit të kontabilitetit të tij. Kundër këtij aktvendimi nuk lejohet ankesë.

5.3. pas rregullimit të kontabilitetit, gjykata, në bazë të raportit të ekspertëve, merr aktvendimin me të cilin cakton lartësinë e shpenzimeve të krijuara për shkak të rregullimit të kontabilitetit dhe urdhëron që këtë shumë ta paguajë ndërmarrja afariste ose personi tjetër juridik. Ndërmarrja afariste apo personi tjetër juridik mund të ankohen për bazueshmërinë e vendimit lidhur me kompenzimin dhe shumën e shpenzimeve. Për ankesë vendos kolegji prej tre gjyqtarësh.

5.4. arkëtimi i shpenzimeve, po qe se shuma e tyre nuk ka qenë paradhënë, bëhet në dobi të organit i cili që më parë ka paguar shpenzimet dhe ka bërë pagesën për ekspertët.